

Печатки Війська Запорозького Низового

Зображення в полі печатки Війська Запорозького Низового з колекції Музею історичних та культурних реліквій родини Шереметьєвих майже тотожне з вирізьбленим на одній із печаток колекції Державного історичного музею в Москві. Відтворення голови козака та мушкета, яке розділяє початок і закінчення напису та виступає за поле печатки, не розриває лінійний обідок (московський варіант), а накладається на нього. Окрім того, легенда (напис) розміщена між лінійними обідками, а не крапковими, як на московській печатці. Не менше розбіжностей і в зображенні козака. Київський має інший вираз обличчя: зіщулені очі, інакшу лінію брів. Різняться також деталі одягу козаків: орнамент жупана московського козака квітчастий, київського – більш насичений і декоративний; примітні також наявність у першого та відсутність у другого гудзиків. Дрібні деталі озброєння, як-от верхівки списа, форма прикладу рушниць, загальний вигляд порохівниць, піхи шабель, також заледве різняться. Майже невлонні розбіжності й у відтворенні будівель на печатках. Прискіпливий, детальний і, за великим рахунком, мікроскопічний аналіз дає змогу дійти однозначного, хоч і дещо суперечливого, висновку: з одного боку очевидний цілий комплекс дрібних розбіжностей, з іншого – майже повна подібність обох пам'яток. На погляд дослідників, ключ до роз'яснення цієї тези криється на зворотній стороні робочої частини київської печатки, де вигравіювано кілька інформаційних позначок: стрілочку, яка вказує на розміщення печатки для правильного виконання відтиску, та цифру «2». Отже, з поки ще не з'ясованих причин було виготовлено другий примірник загальновійськової печатки. Майстер прагнув максимально наблизитися до оригіналу, адже відтиски, за якими визначалася достовірність документів, мусили бути тотожними. Особливою окрасою

Печатка Війська Запорозького Низового з колекції Музею історичних та культурних реліквій родини Шереметьєвих (м. Київ). 1763 р. Мідний сплав; гравіювання. Публікується вперше.

київської печатки слугує ручка, виготовлена у формі головки булави. Геніальний художній прийом має глибоке смислове навантаження та виразний національний характер. Вдалиї пластичний образ символізує належність печатки до найголовніших козацьких клейнодів – атрибутів найвищої державної влади у Війську Запорозькому. За своїм зовнішнім виглядом головка нагадує поширений саме в козацькій традиції тип грушоподібної булави. Верхівку ручки (головку булави) увінчує символічна корона, яку згори прикрашає хрестик. Він несе ще один смисловий акцент: подібний за формою хрестик широко використовувався у легендах козацьких печаток. На сьогодні були відомі дві матриці Війська Запорозького Низового: одна середини XVII ст., інша – XVIII. Обидві зберігаються поза межами України в колекції Державного історичного музею в Москві. Обидві із зображенням герба Запоріжжя та Гетьманщини – козака з мушкетом. Останнього на печатках традиційно доповнює спис – символ прикордонної сторожі. Цікаво, що перші відомості щодо матриці Війська Запорозького Низового XVII ст., як і сама печатка, були вперше опубліковані тільки на початку XXI століття. На цій виставці відбувається наукова та суспільна презентація третьої матриці Війська Запорозького Низового. Особливо знаменно, що унікальна та безцінна для історії України державна печатка Запоріжжя належить до Музейного фонду України.

Печатка Війська Запорозького Низового другої половини XVII ст. з Державного історичного музею у Москві. Мідний сплав, гравіювання.

Печатка Війська Запорозького Низового 1763 р. з Державного історичного музею у Москві. Сталь, волюва кістка; гравіювання.

UA Foreign Affairs

З.С.
ЗОВНІШНІ СПРАВИ

№8 2013

Ми займаємося не критиканством, а конструктивним діалогом із владою

...Після численних економічних експериментів більшість політиків, здається, зрозуміла, що повинна перемотати ідею єдиного шляху, єдина економічна концепція. На моє глибоке переконання, над визначенням орієнтирів стратегічного розвитку України і влада, і опозиція мають працювати спільно.

стор. 30

Підйом і падіння демократії

Єгипетська драма: акт третій...

Європейське перехрестя безпеки: завдання Вишеграду

Дипломатичний заспів фестивалю «Парад вишиванок-2013»

...З кожним Днем Незалежності, мимоволі мудрішаючи на рік, ти представляєш уже не державу-підлітка. Триває період змужніння. Хоча за європейськими масштабами ми ще доволі молода держава. Кожен наступний рік – це ще один етап, коли не лише підбиваєш підсумки, а й міркуєш – що слід зробити надалі. Адже день народження держави – це наше спільне свято.

стор. 5